

Region Hallands planerings- och uppföljningsprocess

Verksamhetens planeringsanalys

Kultur och skola

2027

Region Halland

Sammanfattning

Förvaltningens verksamhet påverkas i hög grad av de händelser och rörelser som sker i omvärlden. I många fall kan verksamheterna anpassa sig till dessa externa faktorer och hitta nya möjligheter, men samtidigt utmanas också förvaltningens uppdrag.

I nästan varje process och aktivitet krävs att en rad perspektiv beaktas såsom demokratiska aspekter, nya eller förändrade behov från målgrupper, accelererande digitalisering, beredskap kring säkerhet, miljömedvetenhet samt ökade risker avseende välfärdsbrottslighet.

Förvaltningens uppdrag och ansvar ska hanteras och genomföras inom ramen för mål, regelverk och ekonomiska förutsättningar, där det sistnämnda bland annat påverkas av minskade statsbidrag och ansträngda budgetar inom kommunsektorn.

Utifrån genomförda analyser önskar förvaltningen uppmärksamma sex områden som behöver förstärkas och adresseras:

- Minskat statligt engagemang i regionerna utmanar kulturpolitiska mål
- Kraftigt minskade statsbidrag till det civila samhället
- Nya former för vuxenutbildning bör utvecklas för att bland annat möta den gröna näringens behov
- Folkhögskolorna har möjlighet att möta behov och genomföra intern uppdragsutbildning gentemot berörd personal inom Region Halland.
- Intern samverkan mellan förvaltningarna för utveckling av området kultur och hälsa
- Ekonomiska medel för grön omställning

1. Analys för långsiktig utveckling av verksamhet

Nedan anges analys och bedömning av verksamhetens förutsättningar i relation till angivet underlag.

Förvaltningen och verksamheten under driftnämnden Kultur och skola ser en rad utmaningar, men även möjligheter utifrån den omvärld och de interna förutsättningar som råder. Nedan anges några områden som behöver belysas inom ramen för aktuell planeringsanalys.

Det geopolitiska läget utmanar viktiga frågor som förvaltningen har som uppdrag att arbeta med på olika sätt, exempelvis yttrandefrihet, demokrati, desinformation och kulturens fria roll. Detta medför att verksamheterna behöver uppmärksamma dessa frågor ytterligare gentemot elever, deltagare, samverkanspartners, publik och allmänhet.

Både skolverksamheten och kulturverksamheten samarbetar även med internationella aktörer, vilket gör att verksamheten måste värna dessa relationer. Det måste också finnas bra förutsättningar för resor, kommunikation och samverkan på olika plan.

Internationell oro och osäkerhet kan också störa viktiga processer såsom livsmedelsförsörjning och handelsrelationer. Stora globala frågor och svängningar kan komma att påverka verksamheten och exempelvis förändra synen på matproduktion och lokal odling, där förvaltningens skolor har en roll att spela i Halland.

En annan omvärldsfaktor handlar om **befolkning och demografi**. Förändringar sker i andelen äldre, barn/unga, utrikesfödda samt balansen mellan invånare i stad och på landsbygd. Detta gör att förvaltningen och verksamheterna i större utsträckning än idag, måste vara lyhörda för aktuella målgrupper. Konkret kan detta handla om att se över utbudet av arrangemang, aktiviteter och kurser/utbildningar samt bevaka övriga frågor såsom söktryck och tillgänglighet.

Vidare, så påverkar utvecklingen av **IT, AI och digitaliseringen** förvaltningen och verksamheten. För det första krävs en styrning och kontroll avseende informationssäkerhetsarbetet där data och personuppgifter måste hanteras ändamålsenligt. Detta förutsätter i sin tur säkra system, kompetens och informationsinsatser gentemot alla berörda chefer och medarbetare.

Samtidigt skapar utvecklingen möjligheter i alla delar av verksamheten. Det finns åtskilliga exempel såsom att kunna anpassa undervisning gentemot olika målgrupper, effektivisera administration, erbjuda flexibla format för kulturevenemang, skapa träffsäker marknadsföring och kommunikation etc. Ökade behov och ökat intresse för digitaliseringen innebär också att skolorna kan erbjuda utbildning och kurser inom området.

I linje med kraven på informationssäkerhet så förväntas alla verksamheter vara **robusta och förberedda på kris och krig**. Detta perspektiv inkluderas numera i all verksamhet och det ställs krav på kontinuitetsplaner, beredskapsplaner, krisledning, riskbedömningar samt investeringar kring säkerhet i fastigheter, lokaler och system. Likt andra områden kräver detta resurser, utbildning och kompetens.

Även **välfärdsbrottsligheten** tangerar säkerhetsområdet, vilket utmanar alla delar av offentlig sektor. För att möta detta krävs systematiska rutiner för riskanalyser, uppföljningar och kontroller. Då kriminella aktörer medvetet försöker tillförskaffa sig skattemedel krävs också att nivån på kontrollsystemen behöver höjas och förstärkas jämfört med tidigare.

När det gäller **miljö och klimat** så arbetar all verksamhet med att ständigt hitta och använda miljösmarta alternativ och lösningar, exempelvis kring resor, livsmedel, avfall, energi, dricksvatten etc. Extrema vädersituationer innebär utmaningar för både skolor och kulturaktiviteter, vilket kräver förberedelser och reservplaner. Detta är även en aspekt som berör säkerhetsarbete.

Klimatförändringar kan också hota byggnader och kulturarv samt förutsättningar för naturbruk, exempelvis förändringar i odlingssäsonger. Miljö- och klimatfrågor behöver också uppmärksammas inom undervisningen i linje med Agenda 2030 och de tre hållbarhetsdimensionerna.

I aktuell omvärldsanalys beskrivs även **jämlik och livsvillkor**, som tenderar att bli alltmer varierande i samhället. Detta påverkar oss på olika sätt. Målgrupper med sämre hälsa och lägre inkomster är mindre benägna att besöka kulturarrangemang, vilket kräver åtgärder för att kunna möta dessa grupper. Inte minst behöver samverkan med civilsamhälle och föreningar intensifieras.

Skolorna behövs för att kompensera olikheter som finns, samtidigt som det finns utmaningar med att nå och behålla elever och deltagare från utsatta grupper. Psykisk ohälsa och andra faktorer kan samtidigt försvåra studierna för målgruppen, vilket förutsätter att undervisning och pedagogik är anpassad efter de behov som finns.

Slutligen, gällande **statsbidrag**, så har det på nationell nivå tagits beslut om att minska stödet till kultursamverkansmodellen vilket i hög grad påverkar det regionala kulturuppdraget. Även stödet till folkbildningen minskar, för studieförbunden i form av en neddragning med en tredjedel över tre år och för folkhögskolorna genom avsaknad av uppräkningsbidrag.

1.1. En organisation med utvecklings- och motståndskraft

1.1.1. Minskat statligt engagemang i regionerna utmanar kulturpolitiska mål

Kultur och skolas verksamhet är i hög utsträckning beroende av en god samverkan mellan stat, region och kommun. Verksamheten mottar flera statsbidrag och kommunerna medfinansierar såväl kulturinstitutioner som skolverksamhet.

Regeringen har från 2025 sänkt statsbidraget till kultursamverkansmodellen och ytterligare sänkningar har aviserats kommande år. Sänkningen av statsbidraget påverkar förutsättningarna för genomförande av Hallands kulturstrategi. Prioriteringar krävs för att minimera negativa konsekvenser för kulturlivet och Hallands invånare. Neddragningarna kommer dock innebära ett minskat kulturutbud, sämre tillgänglighet och troligtvis ökade priser för invånare att uppleva kultur. Det minskade statliga engagemanget i kultursamverkansmodellen sker parallellt med flera andra statliga insatser som påverkar regionens arbete och mål. Det behövs gemensamma insatser för att stärka samarbetet mellan regionerna och staten.

Parallellt med statens neddragningar sker en försämring av ekonomin hos de halländska kommunerna. Detta innebär en förstärkning av ovan nämnda effekter och på sikt kan det innebära ett försvagat halländskt kulturliv.

1.1.2. Kraftigt minskade bidrag till det civila samhället

Statsbidragen till studieförbunden minskade från 2024 med en tredjedel över tre år. Hittills har neddragningen och det förändrade stödsystemet för studieförbunden inneburit att två av tio studieförbund lagt ned sin verksamhet i landet.

För folkhögskolorna medför minskade statsbidrag konsekvenser för både verksamheten och individen/deltagaren. Statsbidraget per deltagare motsvarar i dag inte ens de billigaste gymnasieprogrammen. Detta trots att sammansättningen av deltagare och folkhögskolans pedagogik kräver mer resurser, och att folkhögskolan ofta konkurrerar om samma personal som ordinarie skolväsende.

För att möta utmaningen har Hallands kulturstrategi prioriterat *breddat och inkluderande deltagande*. En omfördelning inom ram har även möjliggjort en tjänst som utvecklare för civilsamhället. För att möta utmaningarna på ett samlat och resurseffektivt sätt krävs fortsatt samarbete mellan de förvaltningar inom Region Halland som arbetar med det civila samhället.

1.2. En hållbar och växande region

1.2.1. Nya former för vuxenutbildning för att möta gröna näringens behov

Sedan hösten 2014 har Kultur och skola haft uppdraget från Regionstyrelsen att erbjuda och utveckla vuxenutbildningar inom de gröna näringarna i länet. Syftet är att möta näringens behov av utbildad arbetskraft samtidigt som det bidrar till meningsfulla jobb och minskad arbetslöshet. Då regionen enligt gällande lagstiftning inte kan vara huvudman för kommunal vuxenutbildning, har vi ingen möjlighet att erbjuda sådana, utan är helt beroende av att de halländska kommunerna beviljar de sökande att gå utbildningen. I dagsläget har vi flera sökande som inte beviljas från sin hemkommun.

Region Halland behöver hitta nya former för att bedriva vuxenutbildning inom de gröna näringarna där beroendet av kommunerna begränsas. Förvaltningen vill därför utveckla samarbetet mellan Munkagårdsgymnasiet och folkhögskolorna för att på så sätt tillsammans kunna erbjuda utbildningar. Detta samarbete skulle skapa möjlighet att självständigt styra över utbildningarna samt få förutsättningar att nå fler målgrupper. Här finns en intressant möjlighet för Region Halland att positionera sig som utbildningsaktör för de gröna näringarna.

Idag bedrivs en trädgårdsutbildning för cirka 20 deltagare, i samverkan mellan Munkagårdsgymnasiet och Katrinebergs folkhögskola. I dagsläget finansieras utbildningen via omprioriteringar med medel delvis från kulturverksamheten.

Utmaningen i nuläget är att regionbidraget för befintlig vuxenutbildning inte har ökat på över tio år. Samtidigt finns det stora rekryteringsbehov inom de gröna näringarna totalt sett, vilket gör att mer vuxenutbildning skulle behöva produceras framgent. Förutom trädgård bedrivs också inriktningarna djurvård, lantbruk, skogsbruk och naturturism. Således skulle vuxenutbildning inom flera områden också kunna erbjudas. Om förvaltningen ska kunna fortsätta arbeta i linje med beslutat uppdrag samt utveckla och erbjuda fler utbildningar inom de gröna näringarna, behöver den regionala finansieringen öka.

1.2.2. Intern uppdragsutbildning

Ett stort antal medarbetare inom Region Halland behöver årligen, i någon omfattning, fortbildning kopplat till olika sakområden. Idag är det vanligt att konsulter används för detta ändamål. En alternativ hantering skulle kunna vara att regionens folkhögskolor, helt eller delvis, används för dessa utbildningar.

Detta skulle medföra att Region Hallands egna resurser används och att den totala kostnaden för dessa utbildningar sannolikt blir lägre. Denna hanteringsgång minskar även behovet av administration och upphandling.

Konceptet har redan testats i liten skala med lyckat resultat, exempelvis i samverkan med Regionservice. Här finns möjlighet att utöka insatserna till fler medarbetare och sakområden. Dock krävs finansiering för intern uppdragsutbildning då skolorna skulle behöva medel för undervisande personal, lokaler och material etc.

1.2.3. Goda förutsättningar för intern samverkan kring kultur och hälsa

Tidigare nämnda ekonomiska förutsättningar innebär att vi behöver arbeta smart tillsammans för att lösa regionens utmaningar. Det finns mycket evidens kring kultur och hälsa vad gäller förebyggande, hälsofrämjande och även behandlande insatser. Vi vet även att personer med sämre hälsa tar del av och utövar kultur i lägre utsträckning än personer med bättre hälsa. Ett samarbete mellan förvaltningar skulle alltså ge goda förutsättningar för måluppfyllelse inom både kultur och hälsa. Sektorsövergripande arbete kring kultur och hälsa finns i flera regioner, men inte i Halland. Genom att ge likalydande uppdrag till flera nämnder kring kultur och hälsa skulle det bli bättre förutsättningar för förvaltningarna att finna ett fruktbart samarbete.

Kultur och skola ansvarar för Region Hallands konstsamling och konstnärliga gestaltningar. Konsten i och omkring exempelvis sjukhus bidrar till väl gestaltade livsmiljöer, ger invånarna möjlighet att möta konst i vardagen, skapar utrymme för reflektion och främjar hälsa. Kultur och skola kan bidra till att skapa ett ökat värde för invånare, patienter och personal i samband med regionens stora investeringar i om- och tillbyggnation av Hallands sjukhus. Det kräver emellertid att förvaltningens kompetenser får möjlighet att delta och bidra tidigt i processen.

En annan relevant satsning är Språkstart Halland som verkar för små barns språkutveckling. Verksamheten innebär bland annat mottagningsbibliotek på regionens logopedimottagningar. Det finns dock möjlighet till utvecklat samarbete med andra delar av hälso- och sjukvården för att ge de yngsta hallänningarna rätt till ett språk.

1.2.4. Solbruk och biogas på Munkagårdsgymnasiet

Region Halland har miljömål som bland annat berör minskad klimatpåverkan och reducerad energiförbrukning. Den verksamhet som inom förvaltningen påverkar miljön mest är Munkagårdsgymnasiet, men det är också den enhet som kan göra mest skillnad om den gröna omställningen på skolan ges förutsättningar att ta fart.

Ett omfattande projekt som redan drivs är Solbruk, vilket är ett gränsöverskridande samarbetsprojekt där partners som Hushållningssällskapet, High Five, Högskolan i Halmstad, Varbergs Energi, RISE etc. deltar.

Projektet syftar till att undersöka hur en kombination av solceller och odling på jordbruksmark kan främja livsmedelsproduktion och odling av olika växter/grödor. För närvarande råder en uppfattning i samhället att installation av solceller på jordbruksmark automatiskt utesluter möjligheten att bedriva lantbruk på samma område.

Målet är i praktiken att utveckla ett Living Lab där man testar och demonstrerar hur solceller och odling kan kombineras på mark som tillhör Munkagårdsgymnasiet. När detta skrivs håller testmiljön på att förberedas och projektet pågår till sommaren 2027.

I den ansökan som gjordes till Interreg finns angivet att deltagande partner och målgrupper med projektet ska kunna ta del av Living Lab och de fyra demonstrationsmiljöerna minst fem år efter projektets slut. Detta betyder att efter sommaren 2027 krävs att någon aktör bidrar till att arbetet med Munkagårds demonstrationsmiljö kan fortsätta och inom ramen för aktuell planeringsanalys behöver detta adresseras till Region Halland.

Vidare finns det långtgående planer på att bygga en biogasanläggning på skolan. En sådan anläggning hade exempelvis medfört minskade växthusgasutsläpp, generering av biogödsel, minskad risk för övergödning, bidrag till fossilfria transporter (fordonsgas) etc. Lokal energiproduktion hade ökat självförsörjningsgraden och stärkt beredskapen vid störningar i energisystemen.

En biogasanläggning är en större investering, vilket inte en enskild skola kan finansiera på egen hand. I linje med ovanstående gällande Solbruk, krävs det att en aktör bidrar med medel för att satsningen ska kunna bli verklighet.

3. Verksamhetens investeringsplan

Verksamheten aviserar inga nya investeringsbehov.

Namn Efternamn

E-post

Diarienummer

Region Halland

Box 517, 301 80 Halmstad

regionen@regionhalland.se

regionhalland.se